

Rolul lui Dimitrie Cantemir – în cultura europeană

Scriitor, istoric, filosof, om de știință și de stat, umanist. Este prima personalitate de formație enciclopedică din cultura noastră. Își începe studiile la Iași și evoluția lui este marcată de călugărul și pedagogul Ieremia Cacavelas. Petrece aproape douăzeci de ani la Constantinopol unde își aprofundează cunoștințele din cele mai diverse domenii.

Devenit domn al Moldovei, D. Cantemir înșală încrederea turcilor și se aliază cu Petru cel Mare. După bătălia de la Stănilești se exilează la Moscova. I se recunosc meritele culturale, împăratul numindu-l principe al Imperiului. A fost ales membru al Academiei din Berlin în 1714.

Principalele opere scrise de D. Cantemir sunt: *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea* – lucrarea are caracter filosofic și este realizată ca un dialog între spirit și trup. Lucrarea cuprinde pasaje lirice și descriptive de o mare frumusețe. Dacă Lumea este adepta principiului *carpe diem* Înțeleptul se lamentează pe tema zădărniciiei. Este de fapt un soi de crestomație comentată a unor texte religioase și laice, orientale și occidentale, antice ori contemporane, pe tema, mult tratată de scriitorii europeni, a disputei dintre suflet și trup, autorul adoptând o atitudine moderat ortodoxă, pledând pentru o viață virtuoasă, dar nu pentru retragerea din tumultul activităților lumești.

Descriptio Moldaviae (Descrierea Moldovei) – a fost scrisă la cererea Academiei din Berlin și este prima lucrare de etnografie românească. Sunt prezentate numeroase aspecte referitoare la dansul popular, port, obiceiurile de logodnă, nuntă ori înmormântare. Scriitorul descrie ceremonialul de înscăunare, realizează prima hartă a Moldovei. Este o lucrare de tip enciclopedic în care se îmbină armonios paginile de riguroasă prezentare științifică a Țării Moldovei, a geografiei fizice a acesteia, a istoriei și originilor etnice ale populației, cu paginile de beletristică propriu-zisă, ce conțin numeroase reflecții și comentarii literare strălucite.

Istoria ieroglifică – operă literară prin excelență, îl înfățișează pe Cantemir ca un fin psiholog și observator atent al comportamentului uman. A fost considerată *roman alegoric*. Are o sintaxă greoaie, savant latinizată, dar acest aspect nu-i diminuează calitățile literare. Spre deosebire de

celelalte opere ale lui Cantemir care au caracter erudit, aceasta are caracter gratuit. Opera are caracter memorialistic și pamfletar. Personalitățile timpului sunt prezentate deformat de subiectivitatea autorului. Este prin totul o carte ce aparține barocului european de la acea vreme și, chiar dacă unii comentatori au considerat-o ca o lucrare ermetică – autorul însuși dă, întru deslușirea romanului, o *Scară a numelor și cuvintelor ieroglificești tâlcuite*, menite a înlesni cititorului identificarea personajelor sale. Acest *roman baroc* se relevă ca o operă fundamentală nu numai în cultura română, dar și pentru cea medievală europeană. Dimitrie Cantemir este astfel nu numai un mare cărturar al timpului său, ci și un scriitor european de primă linie.

De remarcat faptul că majoritatea scrierilor sunt redactate în limba latină, limba științifică a Europei medievale căreia, de fapt, i se adresa. Dimitrie Cantemir a înțeles foarte bine faptul că o evoluție benefică, în toate planurile, a națiunii sale nu se poate desfășura în umbra Porții, ci numai orientată spre deschiderea de vederi și de cugetări a Occidentului

Prof.dr. Petrea Mădălina Gabriela

Liceul "Dimitrie Cantemir" Babadag